

СВІТЛАНА ПЕДЧЕНКО
(Полтава)

МОДАЛЬНО-ЕКСПРЕСИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИДІЛЬНИХ ТА ВКАЗІВНИХ ПАРТИКУЛЯТИВІВ

Ключові слова: партикулятив, вказівні частки, видільні частки, модальність, субкатегоріальні об'єктивно-модальні значення, субкатегоріальні суб'єктивно-модальні значення.

Розвиток теорії дискурсу, функціонального синтаксису, семасіології, виникнення лінгвістики тексту, теорії пресупозицій, прагматики тощо зумовили новий погляд на природу, особливості функціонування, кількісний склад та диференціальні ознаки модальних часток. Вивчення партикулів неможливе без залучення результатів досліджень теорії модальності, реалізаторами субкатегоріальних значень якої вони є. Оскільки останнім часом модальність розглядається як універсальна логікограматична категорія широкого семантичного діапазону, у якій “найбезпосередніше взаємодіють прагматичний, семантичний і синтаксичний аспекти висловлення, однак домінує прагматичний” [3, с. 5], то частки постають як модифікатори об'єктивно-суб'єктивного змісту висловлювання, що сукупно з іншими засобами (парентетичні внесення, редуплікація, порядок слів, семантика предиката, конотативні елементи тощо) формують модально-оцінну рамку речення.

Розширення меж категорії модальності, актуалізація комунікативно-прагматичного та функціонально-семантичного аспектів дослідження її значень викликають потребу в зміні складу модальних партикулятивів, що передбачає зростання їхніх функціональних спроможностей. Актуальним у цьому зв'язку є з'ясування модально-експресивних потенцій вказівних та видільних часток, окреслення функціонально-семантичних параметрів означених лексичних одиниць, зокрема аналіз їхньої ролі у формуванні значеннєвої структури речення.

Класифікаційний статус вказівних та видільних часток до цього часу залишається остаточно не з'ясованим. Одні вчені потрактовують розглядувані партикули як “акцентуючі” [8, 9], інші – як “логіко-сміслові” частки [5]. Прихильники синтаксичного підходу витлумачують їх як “суб'єктивно-модальні форми” [11]. Автори “Теоретичної морфології української мови” кваліфікують означені частки як аналітичні синтаксичні морфеми, що “функціонують у сфері комунікативного синтаксису як засоби вирізнення теми та реми під час актуального членування речення” [1, с. 329]. Таку розбіжність у поглядах мовознавців можна пояснити, на нашу думку, функціонально-семантичною неоднорідністю часток загалом і модальних зокрема, полюси якої межують із граматичними класами іншої природи (сполучниками, модальними прислівниками, модальними словами, займенниками тощо). Це ще раз переконує в необхідності дослідження й систематизації функціонально-модальних виявів розглядуваних слів на сучасному мовному тлі.

Кількісний склад вказівних часток порівняно невеликий. Більшість дослідників до них зараховують партикули **ось, от, то, оце, це, он, онде, ген, ото**, ідентифікуючи

їх зі словами-жестами, що “служать для додаткової вказівки на місце перебування предмета, який знаходиться в полі зору суб’єкта, або для підкреслення одночасності чи неодноразовності дії з моментом мовлення” [10, с. 506]: “**Це** була урбаністична сучасність, така малопоширена й квола в попередній українській літературі, що саме її запровадження, її поетична мова вже видавалися революцією” (С. Павличко); “**І от** затихло” (Б. Олійник); “**І ось** на вигоні в глухій Куцівці я бачив теж подібний храм: в ограді паслися і кози, й вівці, і будяки росли з-під брам” (Т. Осьмачка). Опрацьований нами великий за обсягом фактичний матеріал дає підстави стверджувати, що вирізнені частки, крім первинної для них дійсничої семи, експлікують у висловленні диференціальні аксіологічно-модальні суб’єктивні значення (семи другого порядку), а саме: оцінка ситуації як неможливої чи небажаної для мовця: “**Оце** і все. Одна така поразка закреслює стонадцять перемог!” (Л. Костенко); здивування: “Оксана з побожним здивуванням подивляла свою першу мрію, яка **ось** – дивиться, жива репетлива дійсність, і ім’я її – Марія” (У. Самчук); захоплення чиїмось вчинком, схвалення його: “Мати аж руками сплеснула: “**От** розумник!..” (В. Близнець); обурення, гнів: “**Ото** мій край, **ото** під нагаями! **Ото** вони трикляті, а **то** – ми. І доки править панство з холуями, добра не буде людям із людьми” (Л. Костенко) тощо. Варто зауважити, що розглядувані слова не є автосемантичними. Модифікуючи зміст пропозиції оцінними значеннями, вони репрезентують так звану адгерентну експресивність – інтенсивну “виразність мовного знака, що сформувалася у певному контексті, ситуації, умовах, а не в основному словниковому значенні” [7, с. 190]. До того ж релятивні властивості вказівних часток, зумовлені відзайменниковим походженням, уможливають співвіднесення актуалізованого ними висловлення з позатекстовою або експлікованою в іншій частині дискурсу інформацією, що засвідчує здатність досліджуваних партикулятивів реалізувати імпліцитні суб’єктивно-модальні значення. Напр.: “Було, крутишся в ліжку, не спиши, мати нагримає й скаже: “**Ось** покличу Сонуху...” (В. Близнець) – волюнтаристичне суб’єктивно-модальне значення погрози; “**Оце** ж ті чоботи, що зять дав, А за ті чоботи дочку взяв, Чоботи, чоботи, ви мої, Чом діла не робите ви мені?” (Нар. тв.) – емоційно-оцінне суб’єктивно-модальне значення незадоволення, осуду; “**Ось** і виходить, що культурний рівень української влади тепер не піднімається вище корпоративних вечірок та естрадних дурниць! Часто думаю: **то** коли ж президент нарешті почує музику? Справжню музику...” (Дзеркало тижня, 18-24 жовтня 2008 року) – епістемічне суб’єктивно-модальне значення. Крім названих семантичних відтінків, досліджувані частки виявляють спроможність у виразнювати об’єктивно-модальні значення. Обіймаючи детермінантну або присубстантивну позицію, вони “підсилюють” констатацію факту існування якої-небудь “реалії” (за термінологією О.О. Стародумової). Ця реалія може бути: 1) очікуваною, прогнозованою, вихідною зі змісту попереднього контексту: “Банкнота до банкноти – **ось** і колекція” (Україна молода, 15 липня 2007); “А ще є на світі рибка-чотириочка. Живе вона в Південній Америці, плаває по поверхні води – і їй також потрібно дивитися і вгору, і вниз. **Ось** і стали в неї очі “двоповерховими”. Верхня їх половина дивиться в повітря, а нижня – під воду” (В. Танасійчук); “**Ось** чому я ненавиджу більшовизм і не хочу повертатись на “родіну” (І. Багряний) або 2) несподіваною, подеколи навіть парадоксальною:

“Чорний, худий, у брудній сорочці, – ось ваш гетьман, ляні Сорочинці! Зеро, нуль, чоловік без шани. **Ось** ваш гетьман, Ромни й Вільшани!” (Л. Костенко).

Припредикатна позиція дейктичних часток у волітивних висловлюваннях обумовлює функціонування їх як увиразнювачів волюнтативних суб’єктивно-модальних значень наказу, заклику, прохання, побажання тощо: “**То** скажіть, кого можна вважати найталановитішим із сучасних молодих поетів?” (Газета по-українськи, 18 грудня 2004); “**Ось** згадай свої палкі слова, свої сподівання, надії...” (М. Старицький); “**Ось** поїхала б ти зі мною в город... Там би одягнулась і тіло випасла б...” (Є. Гуцало).

Модально-експресивні потенції аналізовані партикули реалізують найповніше, поєднуючись з іншими частками в так звані партикулятивні комплекси, що експлікують:

1) здогад, неочікуване відкриття (**так ось**): “– **Так ось** ти який” (О. Донченко); “– **Та це ж** вдова полковника Пилипа, який іще під Корсунем поліг! – **Шепоче** відьма. **Човгає** старенька. **Так ось** до кого їздила вона!” (Л. Костенко);

2) результативність, завершеність (**ну от, от і, ось і, ну ось і**): “**Мати каже**: “**Більше не топи, хай борщ** дотліває на жару”. **Ну от**, обід зварено” (В. Близнець); “**Ну ось і все**. **Раду розпущено**” (Українська правда, 8 жовтня 2008); “**Що ж тепер** робить? **Розпитавшись** добре, як все діло було, каже князь: “**Чи не** послати знов молодших до нього?” **От і** молодші пішли – нічого не вдіяли” (Нар. тв.);

3) несподіваність, раптовість (**і ось, аж ось, і от**): “**І ось** – блись! – влітає у сарай ластівка” (В. Близнець); “**Аж ось** несуть йому чаю – він п’є; дають люльку – він і люльку тягне, дають поросятини – їсть він і поросятину” (П. Куліш);

4) підкреслення категоричності наказу, заклику, побажання тощо (**то (от, ось) хай, то (от, ось) нехай**): “**То нехай** в пам’ять про те кохання, про силу його і пристрасть невгамовну б’є джерело життя!” (Ю. Покальчук); “**Люди самі** відучили її говорити. **То хай** терплять її німоту. **Вона ж** терпить їхнє дуренство?” (М. Матіос);

5) обмежувально-видільне значення (**це ж, це ж тільки**): “**Що** дала нам незалежна Україна? **Капіталізм**? **Та** будь він проклятий! **То ж тільки** добра — Свобода Слова!” (Тиждень України, 16-22 січня 2004); “... **це ж тільки** відблиск втомленої гри що в дзеркалах шукає порятунку **це ж тільки** фарс і ролі не свої (яка душа протягне без суфлера) ...” (Л. Мельник);

6) емоційно-експресивні аксіологічні значення подиву, захоплення тощо (фразеологізовані сполуки **оце тобі й, от тобі (от тобі й), от вам і**): “**От тобі й** скарб” (Г. Квітка-Основ’яненко); “**Оце тобі й** семінарія, — показав йому о. **Яким** на другий день і сам потяг у консисторію” (А. Свидницький); “**Оце тобі й** аптека” (М. Пономаренко).

Як бачимо, найвищою функціональною активністю з-поміж вказівних часток наділені партикули **ось, от, то, оце, це**. Характерними ознаками часток **он, онде, ген, оніно** (діалект.) є низький ступінь продуктивності, маркованість стосовно сфери вживання: вони не виходять за межі розмовного мовлення та художнього стилю і, вступаючи в антонімічні відношення з розгляданими вище лексемами, указують на віддаленість подій, суб’єктів, явищ тощо. Проте необхідно зауважити, що вони також володіють значним імплікаціоном – набором потенційних сем, які виявляють спроможність у певному контекстному оточенні маркувати модальне тло висловлювання експресивно-емоційними відтінками:

“А **оніно** – Халча, Шандра, Кандиби, Келеберда, Калга, Темрюк, Тамлик” (Л. Костенко); “... після всього цього, думав він, чи буде в нього сила жити далі: **онде** небо, літо, все цвіте й росте, а йому осінь пахне ...” (В. Шевчук); “Якби мені хто подарував такий бінокль, щоб я міг заглянути в нього і побачити – **ген-ген** щастя уже запрягає воли, бо має їхати до мене” (М. Тернавський).

Діапазон репрезентантів модифікаційно-супровідного рівня поповнюють видільні частки, що забезпечують висловленню узгоджену із ситуацією та індивідуально-суб’єктивною настановою мовця інформаційну повноцінність. До них зараховуємо лексеми **тільки, лише, лиш (лишень), хоч, хоча б, аж, же (ж), -таки, саме, собі** та ін. Зауважимо, що більшість з-поміж них транспоновані з інших частин мови (займенників, сполучників, прислівників). Саме цим, на нашу думку, пояснюється здатність досліджуваних партикул транслювати імпліцитні, проте облігаторні для семантичної структури речення смисли. Виникнення й розвиток теорії пресупозицій уможливили з’ясування ролі видільних часток у формуванні об’єктивно-модального змісту висловлювання. Слушним у цьому зв’язку видається твердження Т.М. Ніколаєвої, що за “тіншовим” висловлюванням, репрезентованим партикулою, “приховуються” три маніфестаційні або кореляційні зони: контекст, конситуація, пресупозиція [9, с. 60]. Так, у прикладах (1) **Тільки** вона не з’явилась, (2) **Навіть** вона не з’явилась, (3) **Саме** вона не з’явилась акцентувальна функція виділених часток нівелюється тіншовими фразами-реалізаторами імпліцитного реального об’єктивно-модального значення – (1) *Усі інші з’явилися*, (2) *А тим паче – усі інші*, (3) *А не хтось інший*.

Крім об’єктивно-модальних, розглядані частки можуть репрезентувати додаткові суб’єктивно-модальні відтінки. Найекспресивніша та найпродуктивніша з-поміж них лексема **тільки** надає висловлюванню певного емоційного відтінку, маркуючи ілокутивно важливі його компоненти. Її інваріантна обмежувально-видільна сема за певних умов почасти трансформується в диференціальні узагальнено-видільні (з ефектом підсилення) та спонукально-видільні значення, які дехто з мовознавців потрактує як частково-модальні [6; 4]. Перші виявляються у сполученні **тільки** з відносними займенниками та прислівниками за наявності заперечної частки **не (хто тільки не, чого тільки не, що тільки не тощо)**: “А я дурна, **чого тільки не** передумала, до цього не догадалась” (М. Стельмах); “**Що тут** тільки не виготовляють: килими, ліжники, вироби з кераміки та дерева, бісеру та металу” (Газета по-українськи, 18 липня 2003). У волітивних конструкціях виокремлена частка експлікує волюнтативні суб’єктивно-модальні значення перестороги, погрози: “*Серед гурту пройшло шамотіння, а стражник раптом потягнув повід до себе й закричав: – Ану, стрельни! Ану, стрельни тільки!*” (В. Винниченко), категоричного, наполегливого прохання: “*Хочеш – хмари для тебе розвію? Хочеш – землю в дощах утоплю? Тільки дай мені крихту надії, Тільки тихо шепни – люблю...*” (В. Симоненко); оптативні семи власне бажання: “*Тільки б доїхати додому, а там уже хай буде, що буде!*” (Н. Зборовська), заклику-побажання: “*Візьму собі землі окраєць, піду блукати по світах, – хай тільки вітер завиває в моїх розхристаних слідах...*” (І. Малкович). Прикметно, що означені семантичні зрушення відбуваються завдяки припредикатній позиції партикули **тільки** та, здебільшого, поєднанню її з волітивними маркерами **хай, нехай, б (би), дай, давай**. Поліфункціональність аналізованої

частки потверджується також притаманною їй властивістю увиразнювати й інші синтаксеми, зокрема такі:

1) субстанціальні:

а) суб'єкту, напр.: *“Одно тільки виразно ясніє у пільмі: одрізані пальці Андрія”* (М. Коцюбинський), *“І тільки храми, древні храми стоять по груді в кропиві”* (Л. Костенко);

б) об'єкту, напр.: *“Якийсь час Свидригайло зберігав владу на українських землях Великого Князівства Литовського з титулом Великого князя, але після 1438 року володів тільки Волинню й Східним Поділлям”* (Енциклопедія українознавства), *“У нас є всі підстави стверджувати цю думку навіть тоді, коли б він написав тільки один твір – “Мина Мазайло”* (Літературна Україна, 5 вересня 1992);

в) адресату, напр.: *“Але одна річ лишилась такою ж самою – обручка на лівій руці так само казала деяке слово тільки йому”* (Нар. тв.);

г) інструментальну, напр.: *“На роботу за 12 кілометрів від хати їздив тільки машиною”* (Газета по-українськи, 26 листопада 2006), *“Півперек долини, від лісу до лісу підіймалася здоровенна гребля, що тепер, обривняна і здавна розорювана тільки плугом, виглядала як довгий рівний горб...”* (І. Франко);

г) локативну, напр.: *“Тільки в одні очі я не міг дивитися. У тих очах була єдино можлива відповідь”* (Ю. Покальчук);

2) вторинні предикатні синтаксеми:

а) адвербіальні, напр.: *“І тільки при людях, мабуть, дерева тремтять від жаху, бо крацих із них поведуть ні за що ні про що на плаху”* (Л. Костенко) – умовну, *“Так буває тільки тоді, коли когось ведуть на розстріл”* (Я. Голуб) – темпоральну тощо;

б) атрибутивні, напр.: *“Яких тільки прокльонів не вигадано у Вавілоні на один лише цей випадок, зв'язаний із кіньми!”* (В. Земляк) тощо.

Подеколи виникають труднощі у визначенні частиномовного статусу розглядаваної лексеми, зокрема, коли вона входить до складу фразеологізованих сполук, приєднувальних конструкцій, функціонує як ускладнювальний компонент функтива складного речення, обіймає детермінантну позицію: *“Ну як вам сказати: кругла дірка, треба лізти наче в погрібець, хтось навіть зробив рівенькі земляні сходи. А тільки ж темно”* (В. Близнець); *“... причім про парубка її чомусь ані гадки не було, ніби то не сватати її прийшли за живого чоловіка, а тільки освідчити зайшли велику й грізну зміну в ставленні до неї решти світу ...”* (О. Забужко); *“Любити не означає намагатися змінити людину – просто треба приймати її, якою вона є. І тільки”* (Ю. Покальчук); *“Після матері лишилася стара скриня, дві-три драмки і латаний кожух. Та й тільки”* (М. Коцюбинський). Її лінгвістична природа трактується мовознавцями неоднозначно. К.Г. Городенська наголошує на тому, що досліджуване слово в згаданих позиціях – сполучник сурядності або підрядності [2], В.А. Чолкан кваліфікує його як частку-оператор актуалізаційно-комунікативної модальності [11], О.О. Стародумова – як акцентувальну частку, що не повністю перетворилася в сполучник [9]. На нашу думку, тільки в такому разі – сполучник партикулятивного типу, що формально зберігає ознаки кон'юнктива, а функціонально наближений до партикулятива, так званий проміжний транспозит, функціональний еквівалент частки.

Інші партикули, про які йшла мова, хоча й відзначаються нижчим рівнем продуктивності й експресивності, проте не позбавлені специфічних модально-прагматичних рис. Аналіз наявного в нашому розпорядженні фактичного матеріалу дає підстави стверджувати, що спільне для них видільне значення на модально-експресивному тлі отримує змістову та стилістичну спеціалізацію. Зауважимо характерні ознаки кількох з-поміж вирізнених часток. Так, лексема **лише** (**лиш**, **лишень**) функціонує як стилістичний варіант частки **тільки**, семантичне навантаження якого позначене меншою виразністю та категоричністю в обмеженні: “**Лиш** виведеш те слово із тої в’язі літер, а слово ж без коріння покотиться, втече” (Л. Костенко); “**І лиш** годинник холодно й спокійно рахує дні, розтрачені дарма” (В. Симоненко); “А мене хто за розум учив, га? Коли мене **лиш** чим виділи, та тим били!” (В. Стефаник).

Контрастивно-обмежувальна частка **хоч** (**хоча б**, **хоч би**), генеруючи модусне значення оцінки, що є невід’ємним компонентом її змісту, експлікує гранично можливі, іноді значно перебільшені, почасти виражені в кількісному відношенні межі, у яких виявляється те або те явище дійсності: “Одначе це не спиняє нас від бажання розказати світові **хоч** частину тієї страшної правди, що жене нас по світах крізь нужду, холод і голод . . .” (І. Багрянний); “Панфена боялась і благала Фабіяна не залишати її саму **хоча б** до дев’яноста днів” (В. Земляк); “Боже мій! Боже мій! Коли б він **хоч** листа написав. **Хоч би** одного листа” (У. Самчук). Синонімічне значення маніфестує трансльований з волітивної функції партикулятив **бодай**: “Я хочу знайти **бодай** одну жінку, яка би потвердила, що кохання – це радість” (М. Магіос); “Смертним полишається єдине: **бодай** маленький надмір – У вірі, у звичках, у смаках, просто – в примхах” (В. Стус).

Обмежувально-видільна сема партикули **хіба** (**хіба що**) вступає в контамінантні відношення з епітемічно-модальним значенням проблематичної достовірності: “Так буває **хіба що** з якимись буддистами, йогами та відвідувачами всіляких новомодних психологічних тренінгів” (І. Роздобудько); “А про свою біду Грицько **хіба** міліції розповідав і карточку показував, що він інвалід” (Г. Пагутяк).

Частка **навіть** пов’язана з виведенням на перший план інформації, що, з погляду мовця, є найціннішою. Як засіб інтенсифікації висловлювання **навіть** підкреслює інформативно-семантичну значущість компонента, що входить у сферу її дії, реалізуючи свій емоційно-оцінний потенціал на тлі таких конструкцій експресивного синтаксису, як вставні, парцельовані, сегментовані структури, лексичний повтор: “Сумніви в можливості і **навіть** потребі зрівноважити “народ” і “мистецтво” вже на Першому з’їзді делікатно й непрямом висловили Ігор Костецький та Юрій Косач” (С. Павличко); “Коли замовкли стріли й одспівали весілля, а жінка пригнала до загороди вівці й корови, Іван був задоволений **навіть**” (М. Коцюбинський); “Там було темно, **навіть** удень, і ми боялись гадюки” (О. Довженко).

Стилістично марковані лексеми **собі**, **тобі**, що, утративши дійктичну функцію та словозмінні ознаки займенника, поповнили склад партикулятивів, посилюють образно-емоційний ефект від зображуваних контрастних явищ, дій, станів, привертаючи до них увагу співрозмовника, надають висловлюванню своєрідної інтимізації: “Жили **собі** дід та баба” (Нар. тв.); “Сидимо **собі** та їдемо. Пани про своє говорять, а я сам **собі** про своє думаю” (Б. Грінченко).

Особливості функціонування часток пов’язані, здебільшого, не з первинними їхніми значеннями, а з вторинними. Ідентифікувальні семи дозволяють розглядати партикулятив як системний варіант, а диференціальні – простежити його семантико-синтаксичну рухливість.

Отже, вказівні та видільні партикули, вступаючи в парадигматичні відношення з модальними частками та обіймаючи в їхній ієрархії периферійні позиції, характеризуються значними модально-експресивними потенціями, активізують й акумулюють у висловлюванні безліч імпліцитних значень, транслюючи додаткову інформацію, украй необхідну для конституювання модальної рамки речення.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Вихованець І.Р.* Теоретична морфологія української мови : Академічна граматики української мови / І. Вихованець, К. Городенська ; за ред. І. Вихованця. – К. : Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. – 400 с.
2. *Городенська К.* Граматичний словник української мови : Сполучники / К. Городенська. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2007. – 340 с.
3. *Доценко О.Л.* Семантико-прагматичний синтаксис : особливості вираження модальності : [монографія] / О.Л. Доценко – К. : Міленіум, 2006. – 226 с.
4. *Иванова Т.К.* Функции частиц Вот и Только в современном русском языке : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Т.К. Иванова. – Благовещенск, 1970. – 19 с.
5. *Киселев И.А.* Частицы в современных восточнославянских языках : автореф. дисс. на соискание науч. степени докт. филол. наук / И.А. Киселев. – М. , 1977. – 41 с.
6. *Леденев Ю.И.* Вопросы изучения неполнозначных слов / Ю.И. Леденев. – Ставрополь : Типография издательства газеты “Ставропольская правда”, 1966. – 95 с. – (Материалы для словаря неполнозначных слов и их омонимов ; вып. 1).
7. *Мацько Л.І.* Стилїстика української мови : [підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. проф. Л.І. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.
8. *Николаева Т.М.* Семантика акцентного выделения / Т.М. Николаева. – [2-е изд.]. – М. : УРСС, 2004. – 104 с.
9. *Стародумова Е.А.* Акцентирующие частицы в современном русском языке : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Е.А. Стародумова. – Л. , 1974. – 24 с.
10. Сучасна українська літературна мова : Морфологія / [Ковалик І.І., Матвіяс І.Г., Баранник Д.Х. та ін.] ; за заг. ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1969. – 583 с.
11. *Чолкан В.А.* Речення з суб’єктивно-модальними формами в сучасній українській мові: дис. ... канд. філолог. наук : 10.02.01 / Чолкан Валентина Андріївна. – Чернівці, 2001. – 198 с.

Светлана Педченко

МОДАЛЬНО-ЭКСПРЕССИВНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ВЫДЕЛИТЕЛЬНЫХ И УКАЗАТЕЛЬНЫХ ПАРТИКУЛЯТИВОВ

В предлагаемой статье исследуется модально-экспрессивный потенциал указательных и выделительных частиц. Основное внимание уделено характеристике их семантических особенностей и функциональных возможностей как маркеров объективно- и субъективно-модальных значений.

Ключевые слова: партикулятив, указательные частицы, выделительные частицы, модальность, субкатегориальные объективно-модальные значения, субкатегориальные субъективно-модальные значения.

Svitlana Pedchenko

THE MODAL AND EXPRESSIVE POTENTIAL OF DENOTATIVE AND DISTINCTIVE PARTICULATIVES

The subject matter of the article is modal and expressive potential of the denotative and distinctive particles. The main attention was paid to their semantic peculiarities and functional abilities as a markers of objective and subjective modal meanings.

Key words: particle, denotative and distinctive particles, modal meaning, subcategorical objective modal meaning, subcategorical subjective modal meaning.